LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppt. av Lilly Bynell

efter Elna Bengtsson

i Wemmenhögs härad

Anmärkningar: Hon som har berättat detta är 69 år gammal.

Julfriandet i min hembygd för 50 år sedan

Julen nalkades med stora steg, och julförberedelserna togo sin början. Den för slaktningen bestämda dagen var inne, och när slaktaren kom, tog slakten sin början. Det var en väldigt fet och stor sugga, som fördes fram till slaktbänken, men det behövdes att den var stor, ty det var meningen att den skulle räcka ett helt år. Med slaktningen hade vi mycket arbete, vi gjorde pulsa, leverkorv och sytta m. m. När slakten var över, var det tid att tänka på det stora julbaket. Det första vi då hade att tänka på, var att skicka säd till mållan. Far brukade

(8.5)

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING. 376

Uppt. av Filip Bygnen.

efter

i

Anmärkningar:

skicka två tunnor råg, som skulle siktas, och 2 tunnor som icke skulle siktas. Det siktade mjölet, använde vi till det fina brödet, och det osiktade till det grova. Vi brukade nämligen baka tre bak, ett bak fint, ett bak grovt och ett bak vetebröd. Av det fina baket utdelades julkakor till tjänarna, bygns skolåriare och folk, som annars hade haft något arbete vid gården. Till det fina baket hörde också ett slags hårda bröd, som kallades kavringar. Av dessa kavringar åts några under julen, och de som blevo över, gömdes på loftet, för att ätas när vårarbetet tog sin början. Den första vårdagen brukade vi bjuda kavring och kött på drängarna, och under ~~att~~

3, 3

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

376

Uppt. av Filip Dynen

efter

i

Anmärkningar:

tiden att drängarna spände för hästarna, skulle de bita på kavringen, för att icke bliva trötta under den kommande våren. Förutom slakt och bak, brukade vi själva brygga julöl. Till julölet använde vi två skäppor malt, och för att ölet skulle få god lukt, tillsattes lite kardemumma. När vi så hade undanstökat med de huvudsakligaste göromålen, gjordes en grundlig rengöring i hela boningslängan. Dagarna gingo, vi arbetade och hade brått, för att få allting pyntat och fint till julafton. Julaftonen var inne, och vi hade alla brått för att så fort som möjligt få omkringskött med djuren och andra göromål. På julaftonen fingo djuren också lite bättre föder än vanligt. I

4. 4

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

376

Uppt. av Filip Bynou

efter

i

Anmärkningar:

köket hade vi att göra med maten hela e. m., men när kl. var 5 var allt färdigt, och då samlades allesammans kring bordet. Julafton skulle alltid den minste pågen läsa bordsbönen, när detta var gjort, började måltiden. Sedan manfolken fått vandra en syn, började vi på rätterna, som bestodo av köttsoppa, kött, risgrö och en klena som efterrätt. Efter måltiden samlades vi allesammans med våra psalmböcker. Först läste far juldagens evangelium, och därefter läste vi vandra ett stycke i psalmboken, högt så alla hörde det. När vi så hade läst och sjungit, började leken och ringdansarna. Vi brukade leka blindbock, sko Blacken och flera andra. Att sko Blacken gick till på föl-

Lunds Universitets Folkminnessamling.

376

Uppt. av Kilyp Bryner

efter

i

Anmärkningar:

jande sätt: Vi lade en tjuga på två stolar, så skulle en av drängarna sätta sig på tjugstaken, med benen i kors på samma stake. För att icke falla ner, stödde han sig med en käpp. Nu gällde det för honom, att kunna svänga käppen från den ena sidan till den andra, utan att mista balansen, gjorde han det, tamlade han i golvet, till allas förtjusning. Några av oss roade sig med olika sorters spel, såsom att spela hund och råv, svälta svin o. s. v. När vi så hade lekt och rastat ut riktigt, var det tid att äta igen. Denna måltiden bestod av sylta, rödbetor och smörgås, samt en sup till kaffeta. När vi så voro mätta och belåtna, gingo vi till säng.

6.6

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

376

Uppt. av Lilly Bygren

efter

i

Anmärkningar:

Spöken, troll och tomtar trodde vi aldrig på i mitt hem. På juldagsmorgonen skötte först drängarna omking med djuren, och därefter kommo både drängarna och tjänarna in i stugan. Mitt på golvet i stugan satteс in en stor spann, full av vatten, i den skulle allesammans tvätta sig en efter en. Efter tvättningen fick drängarna vardera en syn, därefter läste far för oss, och vi sjöngo; "Vår hälsad sköna morgonstund". Sedan åto vi frukost, som bestod av stekta potatis, isgröt och öl. Julotta hade vi aldrig, men vi gingo istället till högmässan allesammans, så när som ett par stycken, som kunde bli hemma och se till gården. Efter slutad gudstjänst tillbrakte vi resten av dagen med lekar och tu-

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppt. av Felix Bynen

efter

i

Anmärkningar:

376

stäuningar. Annandagen hade vi ingenting särskilt på oss, men det dröjde ju icke så länge förän det var nyårsafton, då brukade vi alltid äta fisk och grot till kvällsmat. Senare på nyårsaftonen, skulle så många drängar och pigar, som kunde få tag i en pistol eller en bössa, ut och skjuta nyår. Nyårsdagen firade vi ungefär liksom juldagen. Mellan nyår och trettondedagen, brukade de vise männen gå omkring, med en stor stjärna, och sjunga på ställena. Stjärnan var gjord av ögad duk, och innei kunde sättas ett ljus som lyste. Sedan sången var sjungen, brukade vi bjuda in dem på en sup och mat. Trettondeafton brukade drängar och pigar fånga spanvar, och slåpna in i sta-

Lunds Universitets Folkminnessamling.

Uppt. av Tilja Bergren

efter

i

Anmärkningar:

gorna. Rätt som vi satto där hemma, sågo vi hur dörren öppnades litet, och in flög en sparv, som hade en liten lapp bunden omkring det ena benet. Vi fångade sparven, och läste på lappen följande: "God afton goda vänner, som i gröfstet spännen, jag är liten och viss, jag är rädd för en kiss, var god och visa mig dörren." Vi lossnade lappen från benet, öppnade dörren, och sparven flög sin kos.

Under hela helgen brukade ungdomarna samlas till så kallade julstugor. Då samlades vi på det ena stället efter det andra och där spelades, dansades och lektes så att glädjen stod högt i tak. Men efter allt det roliga fingo vi åter börja det vardagliga arbetet, och det hela var blott ett minne för att upplivas nästa jul.